

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΜΕΡΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ

Τοῦ κ. ΔΗΜ. Ι. ΔΕΛΙΒΑΝΗ

Πρυτάνεως καὶ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οικονομίας
εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης

Θὰ προσπαθῆσω εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ἄρθρου μου νὰ ἀνεύρω τὰ αἷτια τῆς συμφωνίας τῶν πολλῶν εἰς τὴν ἀντίθεσίν των πρὸς τὴν μετανάστευσιν. Εἰς τὸ δεῦτερον μέρος θὰ ἐκθέσω διαίτι διαφωνῶν μὲ αὐτοὺς ριζικά. Τέλος, θὰ διατυπώσω εἰς τὸ τρίτον, πολὺ σύντομον μέρος, τὰ συμπεράσματά μου.

ΟΜΟΦΩΝΟΣ ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ

Ἐντύπωσιν κάμνει, ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου συνήθως διατυπώνονται πολὺ διαφορετικαὶ ἀπόψεις, ἐπικρατεῖ τοιαύτη συμφωνία μεταξὺ ἐκπροσώπων τελείως ἀλληλοσυγκρουομένων πολιτικῶν ἀντιλήψεων εἰς τὴν ἀντίθεσίν των πρὸς τὴν μετανάστευσιν. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ὁμοφωνίας ὑπῆρξαν καὶ κρατικά ἐνέργειαι σπασμωδικαί, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν ἐνίοτε εἰς ὄχι ἱκανοποιητικὴν ἐμφάνισιν τῆς κρατικῆς μηχανῆς, ἐννοῶ τὴν ἐμπιστευτικὴν ἐγκύκλιον πρὸς νομαρχίας, νὰ δυσχεράνουν τὴν ἐκδοσὴν διαβατηρίων εἰς ὅσους προτίθενται νὰ μεταναστεύσουν καὶ ἀνεπίσημους ἐνεργείας ἄλλων ἀρχῶν. Παραλλήλως, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν τελευταίαν ἐκθεσίαν της προτείνει τὴν ἐφαρμογὴν ὄρων, οἱ ὅποιοι θὰ ἀπέκλειαν τὴν μετανάστευσιν. Ἀνάλογα ἀνευρίσκονται εἰς τὸ κάπως ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου πενταετὲς σχέδιον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Παρὰ τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς ἡ μετανάστευσις τὸ 1965 ὑπερέβη τὴν τοῦ 1964 ὅσους τὸν ἀριθμῶν, οἱ ὅποιοι ἐδημοσιεύθησαν.

ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Προσεπάθησα νὰ κατατάξω τὰ κίνητρα τῆς ὁμαδικῆς αὐτῆς ἀντιθέσεως πρὸς τὴν μετανάστευσιν εἰς δύο μεγάλας ὁμάδας: Ἡ πρώτη ἀφορὰ τὴν ἐπιθυμίαν διατηρήσεως ἐφεδρείας ἀνέργων κατὰ τὴν ὁρολογίαν τοῦ Μάρξ. Ἄν ὅμως κρίνωμεν ὅσους τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ ὅσον ὑποστηρίζουν τὴν ἀποψιν αὐτὴν, θὰ εἶναι δυνατόν νὰ διαχωρίσωμεν:

α) Ὅσοις ἐπιθυμοῦν τὴν δημιουργίαν ὄγκου δυσηρεστημένων, οἱ ὅποιοι δὲν δύνανται νὰ βελτιώσουν τὰς βιοτικάς των συνθήκας εἰς τὴν ἡμεδαπὴν καὶ οἱ ὅποιοι θὰ στερηθοῦν τῆς δικλείδος ἀσφαλείας καὶ τῆς ἐλπίδος μιᾶς καλυτέρας αὔριον, ποῦ ἀποτελεῖ δι' αὐτοὺς σήμερον ἡ μετανάστευσις. Ὡς γνωστόν, ἡ ἱστορία διδάσκει

δτι, ὅσοι οὐδὲν ἔχουν νὰ χάσουν καὶ δὲν ἐλπίζουσι, εἶναι πρόθυμοι νὰ συμμετάσχουσι εἰς οἰανδήποτε, ἔστω καὶ ἐπικίνδυνον, προσπάθειαν ἀντροπῆς τοῦ καθεστώτος τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ζοῦν.

β) Ὅσοις ἐπιθυμοῦν τὴν διατήρησιν τοῦ ἐφεδρικοῦ στρατοῦ ἀνέργων διὰ νὰ ἀποκλείεται ἡ συστηματικὴ ἐφαρμογὴ τῆς κειμένης ἐργατικῆς νομοθεσίας. Αὐτῇ, ὡς γνωστόν, δὲν εἶναι δυνατὴ ὅταν οἰοσδήποτε μισθωτὸς γνωρίζῃ, δτι πολὺ ἀνεργοὶ θὰ ἦσαν εὐτυχεῖς νὰ τὸν διαδεχθοῦν. Τοῦτο τοὺς ὑποχρεώνει νὰ δέχωνται οἰανδήποτε παράβασιν τῆς νομοθεσίας εἰς θάρος των ἐκ μέρους τῶν ἐργοδοτῶν.

γ) Ὅσοις φοβοῦνται, ἐν ὄψει μελλοντικῶν πολεμικῶν περιπετειῶν, τὴν ἀραίωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν βορείων ἐπαρχιῶν, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι περισσότερο τρέπονται πρὸς τὴν μετανάστευσιν, διότι ἔχουν μικροτέρας πιθανότητας ἐπιτυχοῦς σταδιοδρομίας εἰς τὴν χώραν. Πρόκειται δηλαδὴ δι' ὅσους πιστεύουσι δτι οἱ κάτοικοι τῶν παραμεθορίων περιοχῶν, χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ, ὑποχρεοῦνται, ὅπως τὴν ἐποχὴν τῆς φεουδαρχίας, νὰ εἶναι προσδεδεμένοι εἰς τὴν πατρῶαν γῆν καὶ νὰ στεροῦνται τῶν δικικωμάτων, τὰ ὁποῖα τὸ δημοκρατικόν μας πολιτικὸν ἐξασφαλίζει εἰς ὅλους τοὺς Ἑλληνας πολίτας, ἀφοῦ ἐκπληρώσουσι τὴν στρατιωτικὴν των θητείαν.

Ἡ δευτέρα ὁμάς, ὅσων ἀντιτίθενται εἰς τὴν μετανάστευσιν, εἶναι προσηλωμένη εἰς τὴν ἀπατηλὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν τοὺς ὑπαγορεύει ἡ ὄχι πλήρης μελέτη τῶν ὅσων ἔγιναν εἰς τὰς χείρας τῶν βορείων γειτόνων μας, δτι δηλαδὴ ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας εἶναι ἀπαραίτητος ἔστω καὶ ἐὰν δὲν θὰ συμβῆλῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εὐμαρείας τῆς πλειοψηφίας τῶν κατοίκων τῆς χώρας.

Πράγματι, πολὺς κόσμος ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐξασφαλίσαι ἱκανοποιήτικόν βιοτικὸν ἐπίπεδον, πιστεύουσιν, δτι ἐπιβλάττεται ἢ ἔστω ἀντιοικονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας, δαπάναις τοῦ Ἑλληνοῦ φορολογουμένου, μετὰ κακοπληρωμένον προσωπικὸν καὶ μετὰ παραγωγὴν εἰδῶν ἀκριβῶν καὶ κακῆς ποιότητος, ἔστω καὶ ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ προοπτικὴ θελιώσεως τῆς καταστάσεως. Πράγματι, οἱ δυστυχῶς πολυάριθμοι ὁπαδοὶ τῆς ἀπόψεως λησμονοῦν δτι ἡ Σοβιετικὴ Ἑνωσις ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς θαρείας βιομηχανίας πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀμύνης της καὶ δτι αἱ δορυφόροι χώραι μετὰ μεγαλύτερας θυσίας ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα της διὰ λόγους πιθηκισμοῦ, ὅταν αἱ κυβερνήσεις των δὲν ἐτόλμων νὰ ἐνεργήσουσι ἄλλως.

Θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσω δτι οἱ πραγματικοὶ ὡς ἀνωτέρω λόγοι ἀντιθέσεως, σπανίως ἐκτίθενται δημοσίᾳ, διότι δὲν φαίνονται νὰ εὐσταθοῦν εἰς κριτικὴν καὶ διότι ἡ παρουσίασις των δὲν θεωρεῖται σκόπιμος.

Μετὰ τὰς ὡς ἄνω ἀπόψεις, τὰς ὁποίας παρουσίασα συνοπτικῶς καὶ ἀντικειμενικῶς, διαφωνῶ ριζικᾶ. Πράγματι, πιστεύω δτι εἰς τὴν Ἑλλάδα:

1. Δὲν πρόκειται ἡ ἐκβιομηχανίσις πάσῃ θυσίᾳ καὶ δὴ μετὰ παράβλεψιν τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἰσορροπίας τῆς οἰκονομίας. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον πρόκειται δὲν εἶναι ἡ ἐξασφάλισις ἐνδεχομένως εἰς τὸ μέλλον κάποιας βιομηχανίας, ἢ ὁποία ἐν τῷ μεταξὺ θὰ ξεπερασθῇ ἀπὸ τὴν συνεχῆ τεχνικὴν πρόδον, ἀλλὰ ἡ ἐξασφάλισις τῆς μεγίστης δυνατῆς εὐμαρείας τῶν πολλῶν. Πρὸς τοῦτο αἱ ἐπενδύσεις, ἀφοῦ μελετηθοῦν πλήρως καὶ ὄχι «στὸ γόνατον», πρέπει νὰ ἐνεργοῦνται ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀπόδοσις εἶναι ἡ μεγίστη καὶ ἡ ταχίστη δυνατὴ, παραλλήλως δὲ νὰ κατα-

βάλλεται συνεχής προσπάθεια αύξήσεως και βελτιώσεως τῆς ἀποδόσεως ὅσων ἤδη ὑπάρχουν. Ἄν ὠρισμένοι βιομηχανικὶ ἐπενδύσεις ἐμπίπτουν εἰς αὐτὰ τὰ κριτήρια θὰ πρέπει ἀσφαλῶς νὰ ἐκτελεσθοῦν, διότι ἡ διεύρυνσις τῆς βάσεως τῆς οἰκονομίας εἶναι εὐπρόσδεκτος ἀρκεῖ νὰ συμβιβάζεται μετὰ τὴν βασικὴν οἰκονομικὴν ἀρχήν.

2. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἄλλωστε καὶ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡ μετανάστευσις εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς διαρθρώσεως τῆς οἰκονομίας χωρὶς αὐτὴ οὐδέποτε νὰ θέσῃ εἰς κίνδυνον τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Ἀντιθέτως, γίνεται αἷτιος καλῶν ἀποτελεσμάτων, ἀφοῦ συμβάλλει :

α) Εἰς τὴν ἀπορρόφησιν τῆς ἀνεργίας, ἀφ' ἐνὸς διὰ τῆς μειώσεως τῆς προσφορᾶς ἐργατικῶν χειρῶν, ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς ἐντάσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, χάρις εἰς τὰς ἐπενδύσεις, αἱ ὁποῖαι καθίστανται δυναταί, πρῶτον διὰ τῆς ἀποταμιεύσεως τῶν μετναστῶν, δεῦτερον διὰ τῆς μειώσεως τῆς καταναλώσεως, συνεπεῖα τῆς μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ, τέλος, διὰ τῶν ἐπενδύσεων, αἱ ὁποῖαι καθίστανται συμφέρουσι, συνεπεῖα τῆς αὐξήσεως τῆς ἐνεργοῦς ζητήσεως. Αὐτὴν δὲν προκαλοῦν μόνον τὰ ἐμβάσματα τῶν μετναστῶν πρὸς τοὺς οἰκείους των καὶ αἱ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπενδύσεις των, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔξοδα εἰς τὰ ὁποῖα προβαίνουν, ὅταν ἔρχονται πρὸς παραθερισμὸν.

β) Εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν ἀξήλων πόρων, οἱ ὁποῖοι τὸ 1965 ἀνῆλθαν εἰς 550 ἑκατομμύρια δολλαρίων ἐκτὸς ὅσων ἤλθον ὡς χρυσᾶ νομίσματα ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μετναστὰι συνέβαλαν διὰ 122 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, χωρὶς τὸ ποσὸν αὐτὸ νὰ περιλαμβάνῃ τὰ ὅσα ἐδαπανήθησαν διὰ παραθερισμὸν ἢ διὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς. Πρόκειται περὶ ποσῶν, τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμηθοῦν ἐν ὄψει, μάλιστα τῆς ἐξωτερικῆς μας ἰσορροπίας χωρὶς μεταφορὰς κεφαλαίων.

γ) Εἰς τὴν πληρεστέραν ἐφαρμογὴν τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας.

δ) Εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τῶν ἀποκλήρων τῆς τύχης, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν καὶ συνεπεῖα τῆς ἐλλείψεως ἀποκεντρώσεως, τῶν μεγάλων ἀποστάσεων καὶ τῆς ἐλλείψεως ἀποτελεσματικῆς ὑποστηρίξεως, δὲν διαβλέπουν δυνατότητα βελτιώσεως τῶν βιοτικῶν των συνθηκῶν εἰς τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ζοῦν.

3. Εἰς τὴν Ἑλλάδα κινδύνους δὲν προκαλεῖ μόνον ἡ μετανάστευσις ἀπὸ τὰς ἐκτὸς Ἀθηνῶν περιοχὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀλλὰ εἰς τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν - Πειραιῶς. Ἡ ἀποψίλωσις τῶν ἐπαρχιῶν, ἐπ' ὠφελεία τῆς περιοχῆς Ἀθηνῶν - Πειραιῶς, συνεπάγεται στρατιωτικὰς, κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς ἐπιπτώσεις, ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἡ μετανάστευσις εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

4. Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ τέταρτον περίπου ὅσων μεταναστεύουν ἐπιστρέφουν.

5. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ μετανάστευσις εἰς τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν - Πειραιῶς καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν θὰ ἐλαττωθῇ μόνον ἂν ἀναπτυχθοῦν οἰκονομικῶς αἱ ἐπαρχίαι ὅχι μετὰ λόγους καὶ προγράμματα, ἀλλὰ μετὰ ἔργα, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἐπιστροφὴ ἐργατῶν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, προκειμένου νὰ ἀπασχοληθοῦν εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς Ἑταιρίας ESSO Πάππας εἰς Θεσσαλονίκην.

6. Τέλος, εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ὅτι μετανάστευσις λαμβάνει χώραν καὶ ἀπὸ κράτη μετὰ ὑπεραπασχόλησιν ὅπως ἡ Ἑλβετία τῶρα καὶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶναι κράτος δικαίου, τὸ ὁποῖον μετὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ ἐξασφαλίζει

ισότητα εις τούς Έλληνας και αποκλείει τήν στήριξιν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως εις τήν παρὰ κώλυσιν ὧσων ἀδυνατοῦν νά σταδιοδρομήσουν εις τήν Ἑλλάδα νά ἀναζητήσουν μίαν καλυτέραν τύχην εις τήν ἀλλοδαπήν.

ΒΛΑΠΤΕΙ Η ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ;

Ἐλπίζω δι: κατέδειξα τὸ ἀδόσιμον τῆς κατὰ τῆς μεταναστεύσεως πολιτικῆς και δι: οἱ ἐκάστοτε κυβερνῶντες πρέπει ὄχι μόνον νά ἀποφεύγουν μέτρα σπασμοδικά, ἀλλὰ και τήν ἐπ' αὐτῶν συζήτησιν. Πράγματι, ὁ θόρυθος περὶ τήν μετανάστευσιν ἀπλῶς τήν ἐπιταχύνει, ὅπως ἀποδεικνύουν οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἐτῶν 1964 και 1965 και ἐνδεχομένως ἀποτρέπει τοὺς μετανάστας νά διέρχονται τὰς διακοπὰς των εις τήν Ἑλλάδα, μὴ τυχόν ἐμποδισθοῦν νά ἀναχωρήσουν ἐκ νέου. Τοῦτο ἀποξενώνει τοὺς μετανάστας και περιορίζει τοὺς ἀθῆλους πόρους. Ἄς μὴ λησμονήσωμεν τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς πολεμικῆς ἐναντίον τῆς ἀστικῆς ἰδιοκτησίας.

Ἐξ ἄλλου, ὅσοι ἐκδηλώνονται ὑπὲρ διαρθρωτικῶν μεταβολῶν, παραλείπουν νά τονίσουν μὲ πόσῃ ἀνθρωπίνῃ δυστυχίαν συνδέονται χωρὶς νά εἶναι βέβαιον δι: θὰ ἐπιτύχουν. Τέλος, ἄς μὴ λησμονήσωμεν, ὅταν ἡ Γιουγκοσλαβία, παρὰ τήν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της ὠθῆ εις μετανάστευσιν, εις χώρας ἀντιθέτου κοσμοθεωρητικῆς τοποθετήσεως, θὰ ἦτο κάπως παράφρων ἐκ μέρους μας νά περιορίσωμεν τήν μετανάστευσιν, ἢ ὅποια οὐσιωδῶς συμβάλλει εις τήν ἐξωτερικὴν μας ἰσορροπίαν, εις τήν εὐμάρειάν μας και εις τήν καταπολέμησιν τῆς σπατάλης ἐργασίας. Ἄν χωρήσωμεν εις μέτρα περιορισμοῦ τῆς μετανάστεύσεως, ὄχι μόνον θὰ ἐξουδετερωθοῦν τὰ ὡς ἄνω πλεονεκτήματα, ἀλλὰ θὰ δημιουργήσωμεν δυστυχίαν, ὑποαπασχόλησιν και ἀπελπίσιν πολλῶν δεκάδων χιλιάδων ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, πού δὲν θὰ ἔχουν τίποτα νά χάσουν και θὰ εἶναι ἕτοιμοι δι' οἰκονομικὴν ἀνατρεπτικὴν κίνησιν.